

Krönika

Från resor har man ett och annat att berätta. Jan Söderqvist väljer att skildra hemkomsten.

Något för inget

Förra fredagen vaknade jag i Dublin. Vilket brukar vara behagligt: generös hotellfrukost och tidningsläsning. Men den här gången var det inte behagligt alls. Både Irish Times och Independent rapporterade om nattens förfärliga brand i Göteborg. Inte särskilt utförligt, men dock.

När jag sedan vid niotiden på kvällen anländer till Kastrup och hastar till stockholmsplanet, finner jag de svenska tidningarna och börjar genast bläddra fram artiklarna om branden. Jag bläddrar och bläddrar. Går tillbaka till förstasidorna, letar och letar. Men om branden i Göteborg står det noll och ingenting. Inte en stavelse i vare sig Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet.

Händelsevis sitter det en journalist från sistnämnda tidning bredvid mig, och när jag frågar säger han att nej, händer det nåt vid tvåtiden eller så, då kommer det inte med. Men branden kom ju med i de irländska tidningarna, säger jag. Han rycker på axlarna. Det är helt enkelt en fråga om journalistisk ambition kontra kostnad. Och där gör vi uppenbarligen en annan bedömning i Stockholm än vad man gör i Dublin. Med följden att man i Dublin på morgonen kan informera sig om nattens svenska katastrof, medan stockholmstidningarna glatt talar om annat.

Det håller på att bli Galne Gunnar av allting. Se på Fars dagsannonseringen: Musse Pigg-slipsar för Guds skull! Se på kvällstidningarna, se på vår regering.

Jag begrundar detta medan jag rafsar ner min inplastade macka och min plaskopp i min pappersspåse, som man ju gör numera i samband med

korta flygningar, eftersom gammal vanlig servering inte längre förekommer.

Och så börjar jag tänka på vad det egentligen är jag gör: jag står där och håller i tidningar utan nyheter och rafsar ihop plastmacka och plaskopp i en papperspåse. Och jag vet precis hur teet kommer att smaka: Som om det har körts genom en kaffebryggare. Och det är ju inte så att det plötsligt har blivit anmärkningsvärt billigt att flyga, bara obehagligare.

Att ta plats i en SAS-kabin är nu för tiden litet grann som jag föreställer mig att det är att inträda på ett etablissemang med namnet *Helga's House of Pain* eller något i den stilen. Barska tanter i uniform slår i drycker i ens plastmugg och ryter åt en om portföljen ligger fel nere på golvet. Den som unnar sig den dyra lyxvarianten får privilegiet att få sitta lika trångt och obekvämt framför ett blätt skynke istället för bakom detsamma.

Märker ni inte vad det är som håller på att hända? En successiv, brutal förslumning och fördrumning av hela tillvaron. Det håller på att bli Galne Gunnar av allting. Se på Fars dagsannonseringen: Musse Pigg-slipsar för Guds skull! Se på kvällstidningarna, se på filmkrönikan i TV, se på kulturhuvudstadsåret, se på vår regering. När Anders Sundström slutar är det nästan så att man saknar honom. Man tycker att han trots allt var jämförelsevis gedigen och seriös. Anders Sundström! Och Nyhetsmorgon i P1 har blivit ett enda långt kafferep.

Grunden till allt detta måste vara avtrubbade sinnen i kombination med den egalitära idén att allt prat om kvalitet är snobbigt nonsens. Spånplattor duger fint i vardagsrummet. Allt är lika bra. Den här kavajen för 195 kronor från H&M är lika bra som den där italienska i kashmir för 9 000, man får bara betala dyrt för märket. Det finns verkligen människor som tror på det. Och de blir rysligt förvånade när det visar sig att alla de där billiga plaggen är sydda av barnarbetare i Asien.

För drömmen om *something for nothing* utarmar vi våra liv, och tycker att vi gör en bra affär.

10 november 1998
JAN SÖDERQVIST

Skräckisar ur verkligheten

När vuxna formar barn efter sina fantasier om dem kan det bli riktigt fel. Susanne Backman anmäler Allan Guggelbühl.

Det Onda Barnet skrämmer och fascinerar. Från verklighetens löpsedelsbarn leker en 4-åring till döds, över 7-åringen som sparkar sin fröken på knäskälarna och polisanmäls till den brittiska 8-åringen som lärs upp till sadohärskarinna (!) av sin prostituerade mor.

Pedagogik

Allan Guggelbühl
Väldets kusliga fascination – att hantera destruktiv beteende och mobbing bland barn och ungdomar
Natur och Kultur, 1998

Varifrån kommer ondskan i dessa barn? Schweiziske jungiananalytikern, författaren, initiativtagaren till IKM – ett konflikthanteringsinstitut i Zürich – Allan Guggelbühl talar i *Väldets kusliga fascination* om den inre "skuggan".

Det är inte lätt att vara barn och växa upp till tonåring. Växtvärk, mjölkttänder varvas med trist skolmiljö, faror som lurar på vägen dit och de egna inre fasorna.

Mörka sidor hos barn

Den mörka sidan inom oss, som kan ta sig uttryck i allt från allmän smådjävulighet till mord, finns även hos barn. Ängest är en del av vår existens och en del av vårt växande. Att denna dimension av den mänskliga existensen är förhånden redan hos små barn kan vara svårt för vuxna att ta till sig, eftersom vi lever i vanföreställningen att barn är snälla och fredliga. Inget kan vara mer fel.

Guggelbühl tar upp Freuds dödsdriftsteori – tanken att det finns en ursprunglig destruktiv aggressionspotential hos alla. Likaså berör han Konrad Lorenz teorier att aggressionen redan i djurriket är en drift som står i livets tjänst, men att den hos oss människor kan vridas till något groteskt. Erich Fromm skiljer mellan positiv aggression som syftar till godartade projekt och ond aggression – lustmord. När barn och ungdomars grymhet börjar anta perversa former – vad gör man?

Ritualiserat våld

Ritualiserat, strukturerat våld har alltid funnits i barnvärlden, verbalt eller fysiskt, menar författaren. Som exempel ges 50-talets nyårsritual bland skolbarnen i Schweiz. På nyåret klev barnen upp i gryningen, gick barn ur buse runt i staden med grytlock, bjällror, horn och ringde på husdörrarna. Att väcka en vuxen bakfull var en ritual, som gav megsmak.

Under slutet av 60-talet ändrades pedagogiken, vuxna och skolmyndigheter försökte stoppa ritualen.

Djuret, ondskan och riten. Enligt Konrad Lorenz kan djurrikets livsbevarande aggressioner hos människan vändas till något groteskt. I riten får vi utlopp för aggressionerna på ett ofarligt sätt.

Främst genom morgontidiga simhallar, diskotek och arrangerade promenader. Snälla, välanpassade elever tog sig till simhallen. De andra sprängde brevlådor, repade bilar, tände eld i soptunnor.

Finns inga ritualer ökar våldet, menar Guggelbühl.

Betona det onda och de goda krafterna börjar blomma.

Författaren har specialiserat sig på att gå in i skolor genom aktiv krisintervention bland elever och lärare. Han undersöker hur klassrummet är möblerat, hur snacket går bland elever och i lärarummet. Skolmiljöer är som regel tråkiga, till gränsen för direkt människofientliga, i sin utformning, vilket kan vara en förklaring till eskaleringen av våldsamheten.

En annan tes är att osäkerhet uppstår när olika kulturmönster möts. Vilket är sant. Svenska blonda tjejer inguter osäkerhet hos svarta, unga män som i värsta fall tar till skällsordet "hora" för att handskas med sina tillkortakommanden på skolgården, ungdomsgården eller diskot.

Goda krafter mobiliseras

Ett av momenten i krisintervention är att samla skolklasserna (om det nu rör sig om problem i skolan) för att berätta skräckisar ur verkliga livet. Paradoxalt nog mobiliseras de goda krafterna hos klassen, när psykoterapeuterna drar flygkatastrofer och styckmord.

Beteckningen för detta är *enantiodromi* – spänningen mellan motsatser i det mänskliga psyket. Ett begrepp som C G Jung uppsnappat från alkemin. Alltså – betona det onda och de goda krafterna börjar blomma.

Som analytiker går Allan Guggelbühl varsamt fram. Hans teorier om konflikthantering skiljer sig radikalt från andra/dundermetoder, främst genom djup och analys av samtliga faktorer i en problembild. Han ger inga förnumstiga råd om hur elever, föräldrar, lärare eller skolledning ska tala, bete sig,

skriva, möblera eller planerat vis arrangera miljön. Guggelbühl pekar på skuggan – vår svarta sida. Det gäller att hantera den.

I Sverige har hans metod använts i en problemskola i Uppsala. En speciallärare och en dramapedagog har utifrån IKM:s metoder fått bort det grövsta våldet i skolan.

Att få till stånd konfliktfria miljöer är orealistiskt, genomsnälla människor finns inte och vi får finna oss i att barns utveckling i atomåldern skenar iväg. Barn har i alla tider MBL-förhandlat genom att ge varandra tjottablangare på skolgården. Det behöver inte få några förödande konsekvenser.

Men idag kan sådana handlingar rendera följdsedlar. Och då har de vuxna tappat kontakten med verkligheten.

SUSANNE BACKMAN

Munkorg åt folket

Skriv till Brev till Redaktör-en, menar Svenska Dagbladet sina läsare. Men inte om *Ecce Homo*.

Mediavinkel

Den 5/11 förklarades insändardebatten om utställningen avslutad, utan motivering. Samma dag meddelas att ärkebiskop Hammar inte fått träffa Israels president och maroniternas religiösa överhuvud, sannolikt delvis för försvaret för *Ecce Homo*. Utställningen planeras vidare att visas i en av Göteborgs kyrkor.

Ecce Homo är således inte en enstaka passerad händelse utan ett pågående förlopp som kan antas beröra och engagera många av SvD:s läsare. Insändarens funktion är inte minst att erbjuda utrymme för åsikter som är underrepresenterade bland de skrivande journalisterna. Insändare som inte tillför något nytt eller är språkligt undermåliga kan refuseras på sedvanligt sätt. SvD väljer istället att helt strypa debatten. Varför?

KLAS HELMUT FASAN